

Tað skal loysa seg at arbeiða

Arbeidsloysisstryggingin, ið landsstýrið mælir til at seta á stovn, verður ein serføroysk skipan. Veitingin verður í mesta lagi 108.000 krónur um árið, tí tað skal loysa seg betur at arbeiða enn at liva av stuðli, sigur landsstýrið

Øll skulu gjalda, løntakarar sum arbeiðsgevarar, til arbeiðsloysisstryggingina, ætlanin er at stovna.

Mikudagin legði Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður uppskotið fyri lögting.

Sambært uppskotinum skulu arbeiðsgevarar gjalda tvey prosent av øllum lønum, ið útgjaldnar verða. Løntakararvið A-inntøku skulu somuleiðis gjalda tvey prosent. Tó er hámark sett, so eingin skal gjalda meira enn tvey prosent av arbeiðaralønini hækkað 15 prosent.

Fyri sjálvstøðug vinnurekandi, B-skattgjaldarar, verður tryggingin sjálvboðin, men tekna hesi trygging, gjalda tey somuleiðis tvey prosent.

Fyri jól legði ein arbeiðsbólkur fram uppskot til arbeiðsloysisstrygging. Hetta uppskot fekk ikki so góða móttøku, men nú hevur landsstýrið so gjørt nakrar broytingar og lagt uppskotið fyri tingið.

Ein meting sigur, at í Føroyum eru nú 1400 arbeiðsleys. Hvussu nógv arbeiðsloysis er økt seinastu tvey trý árin sást væl á, at útgjaldingin eftir forsorgarlógini er so nógv økt. Í 1988 1,4 mió. krónur, í 1989 3,4 mió. krónur, í 1990 18,9 mió. krónur og í fjør 46,6 mió. krónur. Einkin bendir á, at arbeiðið er blivið til fleiri hendur.

Figgja sjálv

Landsstýrið mælir til, at fakfeløg og arbeiðsgevarar sjálv skulu umsita og figgja skipanina. Men landsstýrið skal velja nevndina og áseta reglurnar.

Landskassin skal ikki luttaka figgjarliga í skipanini. Tó rindar tað almenna sum arbeiðsgevari 2 prosent av lønunum til skipanina, og landsstýrið ætlar at gjalda 20 mió. krónur til stovnsfæði sum eingangsgjald.

Eingin fær meira

Reglurnar verða, at fólk kunnu fáa upp til 70 % av fullari mánaðarløn sambært sáttmálanum millum Føroya Arbeiðarafelag og Føroya Arbeiðsgevarafelag. Eingin kann fáa meira. Hevur inntøkan hjá fólki verið lægri enn 40 tíma arbeiðsvika, verður veitingin minni. Veitingin verður roknað út eftir A-inntøkuni teir seinastu 12 mánaðirnar, áðrenn tryggingartakarinn bleiv arbeiðsleysur.

Um fólk missa arbeiði av egnum ávum, missa tey rætt til tryggingarútgjald í fyra vikur. Tað sama er, um fólk úttan haldgóða grund siga seg úr starvi.

Hava váttan

Tá ein skal søkja um stuðul, skulu fólk leggja fram váttan frá arbeiðsgevara um uppsøgnin, og arbeiðsávisingin, ið eisini skal setast á stovn, skal so kanna, um nakað arbeiði er at fáa. Um so er ikki er, verður arbeiðsloysisstuðulin útgjaldin. Tímalønt fáa stuðul frá 2. arbeiðsloysisdegi, fastlønt og sjálvstøðugt vinnurekandi frá 5. arbeiðsloysisdegi.

Serlig skipan

Einn serlig útrokningarskipan er gjørd fyri fólkinum á fiskavirkjum. Teirra veiting verður roknað út einaferð um vikuna og everður frá 9. arbeiðsloysisstíma.

Reglurnar fyri fiskimenn og útróðarmenn eru ikki lýstar út í æsir. Tað skulu nærri útgreinast av stýringini fyri skipanina.

Rætturin til trygging fellur burtur, tá fólk í trý ár hava fingið útgjald í 454 dagar. Hetta svarar til arbeiðsloysis í tvey ár av trimum.

Um einki arbeiði tá er at fáa, kunnu fólk fáa forsorgarhjálp.

Minni í forsorgarhjálp

Og tær veitingarnar verða minkaðar, samstundis sum arbeiðsloysisstryggingin verður sett á stovn. Sambært viðmerkingunum hjá landsstýrinum til álitid kunnu hesar veitingar, ið eru skattafriar sum er gerast rættiliga høgan. Miðaltalið er 5.500 krónur, men landsstýrið nevnir dømi um veitingar uppá kr. 10 og 11 túsund krónur. Tað ber ikki til at útgjalda meira yvir forsorgarlógina enn gjøgnum arbeiðsloysisstryggingina, og tí er samtykt at lækka forsorgarlógarveitingina til fólkapensiónsgrundupphædd og kanska barnaviðbót.

Ein grundgevingin fyri, at tryggingarútgjaldið er so lágt er, at tað ikki skal loysa seg betur at vera arbeiðsleys enn at arbeiða.

Vænta pengarnar at rækka

Í viðmerkingunum til uppskotið verður sagt, at landsstýrið væntar, at 60 mió. krónur koma inn um árið frá løntakarunum, og 80 mió. krónur frá arbeiðsgevarunum, tilsamans 140 mió. krónur. Tørvurin á pengum við 1400 arbeiðsleysum er settur til 125 mió. krónur.

Skipanin verður fyri allar løntakarar í Føroyum millum 16 og 67 ár, tøkir á arbeiðsmarknaðinum. Tey fáa skyldu at tekna seg til tryggingina.

randi

Verður nógv verri enn nú

Paulina Jakobsen, forkvinna í Sjúkrasystrafelag Føroya, óttast avleiðingarnar, um arbeiðsloysisstryggingin verður, sum landsstýrið hevur skotið upp. Eftir stuttari tíð fáaa vit ein hóp av fólki, sum fellur úttanfyri tryggingina, og tey verða nógv verri fyri enn nú, væntar Paulina Jakobsen

Tá álitid hjá arbeiðsbólkinum til arbeiðsloysisstrygging varð almanna-kunngjørt um ársskiðid, komu mótmæli frá øllum fakfeløgum.

Nú hevur landsstýrið broytt uppskotið, og tað eru nøkur fegin um. Feløgin við tímaløntum fólki eru nøgd.

Men feløgin hjá fastløntum starvsfólku eru langt burturfrá nøgd. Ikki tí tey hava nakað ímóti at gjalda, men tey halda ikki skipanina vera nóg góða.

Paulina Jakobsen, forkvinna í Sjúkrasystrafelag Føroya, hevur ílt við at skilja, hví arbeiðarafeløgin eru so næl nøgd. Skipanin verður frægt fyri fólk á fiskavirkjum. Men so er eisini alt sagt. Tey, sum veruliga hava brúk fyri hjálpi, tí tey einki arbeiði hava, verða nógv verri fyri enn nú við galdandi forsorgarhjálpi.

Paulina er eisini bilsin um mannagongdina hjá landsstýrinum. Fyrst skuldi tað vera ein valfrí skipan, men tá skipanin ikki fekk undirtøku, verður uppskot nú lagt fram um at gera skipanina tvungna.

Ikki við góðum

- Tað kundi bent á, at landsstýri innast inni veit at tað er ein vánalig skipan. Tey vita, at fólk ikki sjálvboðin vilja hesa trygging, og tí verður hon gjørd tvungin, sigur hon.

Paulina hevur framvegis fleiri spurningar, sum eingin enn hevur kunnað svarað henni, viðvíkjandi skipanini. T.d. nevnir uppskotið tímalønt á fiskavirkjunum. tryggingarútgjaldið hjá teimum, verður roknað einaferð um vikuna. Hvussu við øðrum tímaløntum? spyr Paulina.

Hon er bersøgin í sínum viðmerkingum til tey fakfeløg, sum tala fyri hesi skipanini.

Paulina Jakobsen, forkvinna í Sjúkrasystrafelag Føroya, hevur lítið gott at siga um uppskotið til arbeiðsloysisstrygging

Áttu at fyrirleikað seg

- Eg haldi tað vera ógvuliga ússaligt av fakfeløgnum nú at rópa so hart, tí tey kundu sjálf havt fyrirleikað seg, áðrenn stuðan bleiv so vánalig, sigur Paulina.

Sjúkrasystrarnar hava fyrirleikað seg eitt sindur til arbeiðsloys og hava ein grunn, tær hava gildið til. Men tað er so óvist, hvussu tann grunnurin skal nýtast, nú ætlanin er at stovna felags arbeiðsloysisstrygging. Paulina heldur, at feløgin kundu havt gjørt grunn í felag.

Hon harmast um, at fastlønt alitið fáa brigslið, at tey ikkieru nóg solidarisk við teimum lægst løntu.

- Tað er í lagi við solidariteti, men solidaritetur kann ikki bara vera galdandi fyri útvald fólk. Eingin hevur einkarrætt uppá at fáa solidaritet frá øðrum, sigur Paulina.

Hon heldur ikki, arbeiðarafeløgin hugsa nóg langt, tá tey taka undir við skipanini, ið ætlanin er at seta á stovn. Tey fáa eisini minni og minni, men tað tekur bara longri tíð hjá teimum at koma so langt niður í veiting, at tey ikki kunnu liva.

Nógv bukka undir

- Tað, sum eg beri ótta fyri, er, at tað verður so, at nøkur klára seg, men tað verða samstundis heilt nógv, sum ongantíð koma uppundan. Tað er ófatiligt, at fólk, sum sjálf sita væl, kunnu finna uppá at taka avgerð um eina slíka skipan, sigur Paulina.

Útgjaldið verður nógv minni enn arbeiðsleys í øðrum londum fáa.

- Og so mugu vit leggja aftrat, at vit heldur ikki hava somu sosialu tilbøð sum aðrastaðni. T.d. noyðast fólk at eiga hús, tí ongar almennar íbúðir eru. Nú verða allar fortreytnar burtur hjá teimum ungu at liva, sum hava sett seg fyri hús, sigur hon.

Uppskotið um arbeiðsloysisstrygging er eisini dyrt fyri fakfelagsrørsluna í Føroyum, heldur Paulina. Kílar eru komnir ímillum, og samráðingarrætturin er burtur. Tað er dýrur prísur, sigur hon.

randi